

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců Mgr. Aleše Roztočila a JUDr. Dagmar Nygrínové v právní věci žalobce: **M. S.**, zast. Mgr. Dr. Petrem Skalkou, advokátem, se sídlem Olomoucká 2613/4, Prostějov, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 1/376, Praha 2, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 25. 7. 2013, č. j. 22 A 36/2013 – 40,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 25. 7. 2013, č. j. 22 A 36/2013 – 40, **se zrušuje** a věc **se** tomuto soudu **vrací** k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Přehled dosavadního řízení

[1] Žalovaný rozhodnutím ze dne 20. 12. 2012, č. j. MPSV-UM/9283/12/9S-OLK, sp. zn. SZ/714/2012/9S-OLK, zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Úřadu práce České republiky, krajské pobočky v Olomouci (dále též „správní orgán prvního stupně“) ze dne 1. 8. 2012, č. j. 8870/2012/PRO, kterým byl žalobci ode dne 1. 7. 2012 odňat příspěvek na péči, s odůvodněním, že došlo k novému posouzení nároku na příspěvek na péči, ze kterého vyplynulo, že žalobce nelze podle § 8 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, považovat za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby, protože z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje každodenní pomoc nebo dohled při 2 základních životních potřebách (osobní aktivity a péče o domácnost) posuzovaných podle § 9 téhož zákona.

[2] Žalobce proti tomuto rozhodnutí žalovaného podal žalobu u Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, v níž prvé řadě namítal, že žalovaný porušil § 68 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, neboť se nevypořádal se žalobcem vznesenými námitkami a výsledky místního šetření. Rozhodnutí žalovaného označil žalobce za vnitřně rozporné, jelikož závěr žalovaného vychází ze subjektivního názoru členů posudkové komise MPSV v Brně (dále též „PK MPSV“), který nekoresponduje s jeho současným zdravotním stavem a předloženou odbornou lékařskou dokumentací. PK MPSV podle žalobce nepostupovala správně při zhodnocení jeho schopností zvládat úkony základních životních potřeb. Žalobce vyjádřil přesvědčení, že z posudkových závěrů není patrné, o jaké konkrétní podklady se opírají závěry týkající se jeho jednotlivých základních životních potřeb. Závěry PK MPSV žalobce označil za rozporné s odbornými lékařskými nálezy, které předložil v rámci jednání, a PK MPSV vytkl, že se ve svém posudku zabývala pouze třemi základními životními potřebami, aniž by vysvětlovala, proč další úkony považuje za žalobcem zvládnuté.

[3] Žalobce dále poukázal na své zdravotní potíže a výsledky posouzení stupně závislosti platné do 31. 3. 2012. Zmínil, že po celou dobu od úrazu (polytrauma dne 23. 5. 1997) do 31. 3. 2012 byl dle posudkového lékaře osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby v I. stupni, avšak od 1. 7. 2012 je z nenadání osobou, která nepotřebuje pomoc jiné osoby v bodech stravování, oblékání a obouvání a tělesná hygiena. Žalobce namítal, že uvedené úkony jako nezvládnuté označil i v rámci místního šetření, přičemž ze strany oprávněné úřední osoby nebyly vzneseny žádné námitky. Upozornil na výsledek posouzení stupně závislosti osoby ze dne 20. 4. 2010, č. j. LPS/2010/964-PV_CSSZ, který prokazuje negativní vliv dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce na schopnost zvládnout výše uvedené základní životní potřeby. Vzhledem k tomu, že se jeho zdravotní stav nezlepšil, což potvrzuje i aktuální lékařská odborná dokumentace, není žalobci zřejmé, jak je možné, že PK MPSV nově dochází k závěrům, které tento posudek zpochybňují.

[4] Závěrem žalobce uvedl, že ze strany PK MPSV při posuzování míry závislosti nebyly vzaty v úvahu činnosti tvořící obsah jednotlivých úkonů, ani dodržena kritéria pro posuzování míry závislosti. Jelikož z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje každodenní pomoc nebo dohled minimálně při 3 úkonech základních životních potřeb, měl by podle žalobce být v jeho případě stanoven stupeň závislosti. S ohledem na výše uvedené žalobce navrhl, aby krajský soud rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[5] Dne 13. 3. 2013 se u Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, konalo jednání, při kterém žalobce popsal své zdravotní potíže a následně požádal o osvobození od soudních poplatků a pokračování v dokazování. Krajský soud jednání odročil na neurčito.

[6] Dne 14. 3. 2013 zaslal Krajský soud v Ostravě, pobočka v Olomouci, žalobci výzvu k vyplnění „formuláře o osobních a majetkových poměrech“ za účelem rozhodnutí o žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků. Dne 25. 3. 2013 provedla pracovnice kanceláře Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, úřední záznam do spisu o telefonickém sdělení žalobce, že znalecký posudek ohledně svého zdravotního stavu si zajistí sám a že dne 5. 4. 2013 se koná schůzka se soudním znalcem.

pokračování

[7] Krajský soud v Ostravě, pobočka v Olomouci, usnesením ze dne 16. 4. 2013, č. j. 73 Ad 2/2013 – 28, věc postoupil Krajskému soudu v Brně jako soudu místně příslušnému. Shledal totiž, že k řízení je místně příslušný Krajský soud v Brně, v jehož obvodu má žalobce bydliště.

[8] Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 25. 7. 2013, č. j. 22 A 36/2013 – 40, žalobu zamítl a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Krajský soud předeslal, že poté, co mu byla věc postoupena usnesením Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 19. 4. 2013 (správně má být 16. 4. 2013), č. j. 73 Ad 2/2013-28, již nepovažoval za nutné ve věci nařizovat další jednání, neboť by se jednalo v podstatě o duplicitní výpověď žalobce, kdy by k předmětu řízení nebyly sděleny nové skutečnosti, neboť žalobce měl možnost se během ústního jednání před Krajským soudem v Ostravě, pobočka v Olomouci v dostatečné míře vyjádřit ke všem rozhodným skutečnostem.

[9] V rámci posouzení věci samé krajský soud v první řadě shledal, že žalovaný postupoval správně, když se obrátil na PK MPSV za účelem posouzení stupně závislosti žalobce. PK MPSV podle krajského soudu postupovala v souladu s § 25 odst. 3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Námitce žalobce, že se žalovaný nevypořádal s námitkami vznesenými v odvolání a s výsledky sociálního šetření, krajský soud nepřisvědčil. Shledal totiž, že žalovaný se těmito námitkami zabýval, stejně jako PK MPSV ve svém posudku. K namítanému rozporu rozhodnutí správního orgánu prvního stupně s výsledky místního šetření žalovaný podle krajského soudu zcela správně uvedl, že výsledek sociálního šetření slouží jako jeden z podkladů, ze kterých posudková komise vychází při svém jednání, přičemž posuzování zdravotního stavu žadatele o příspěvek na péči a následné stanovení stupně závislosti je plně v kompetenci posudkové komise. Krajský soud dále shledal, že není pochyb o tom, že se PK MPSV odchýlila od výsledků sociálního šetření. PK MPSV však přehledně a přesvědčivě zdůvodnila, proč na rozdíl od těchto závěrů sociálního šetření a názoru žalobce neuznává za nezvládané jednotlivé základní životní potřeby, resp. aktivity, které žalobce označil (stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena). K žalobní námitce, že posudkový závěr PK MPSV je v rozporu s odbornou lékařskou dokumentací, krajský soud uvedl, že žalobce především nespecifikuje, se kterými konkrétními odbornými lékařskými nálezy jsou závěry posudkové komise v rozporu.

[10] Krajský soud se důkladně vypořádal také se zbývajícimi žalobními námitkami. Žádnou z nich však neshledal důvodnou. Krajský soud proto uzavřel, že posudek PK MPSV naplňuje požadavky úplnosti, přesvědčivosti a celistvosti, které vyplývají z judikatury Nejvyššího správního soudu (např. rozsudek ze dne 23. 9. 2009, č. j. 4 Ads 57/2009 - 53, dostupný na www.nssoud.cz), a proto stejně jako žalovaný dospěl k závěru, že v řízení bylo prokázáno, že žalobce vyžaduje z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu každodenní pomoc, dohled nebo péči při 2 základních životních potřebách (osobní aktivity, péče o domácnost), podle § 8 zákona o sociálních službách však není považován za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby, a to ani ve stupni I. (lehká závislost), jelikož podle § 8 odst. 2 písm. a) téhož zákona se osoba starší 18 let věku považuje za závislou na pomoci jiné osoby ve stupni I. (lehká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat tři nebo čtyři základní životní potřeby.

[11] Proti tomuto rozsudku podal žalobce (dále též „stěžovatel“) včas kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“), v níž namítal, že Krajský soud v Brně neprovedl důkaz znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví posudkového lékařství ze dne 9. 5. 2013, vypracovaný soudním znalcem MUDr. Vítězslavem Lorencem, který žalobce zaslal Krajskému soudu v Brně přípisem ze dne 17. 5. 2013. Dle informace České pošty byla zásilka č. RR161588702CZ obsahující tento znalecký posudek dodána Krajskému soudu v Brně dne 21. 5. 2013, tj. dva měsíce před tím, než krajský soud vydal kasační stížností napadený rozsudek, z jehož odůvodnění vyplývá, že se tímto posudkem vůbec nezabýval. V této souvislosti stěžovatel poukázal na skutečnost, že zaslání znaleckého posudku krajskému soudu také telefonicky oznámil, přičemž dle sdělení pracovnice soudní kanceláře je o tomto jeho telefonátu učiněn záznam ve spise. Stěžovatel krajskému soudu vytkl, že neprovedl doplnění dokazování čtením znaleckého posudku a nevzal tak v potaz jeho závěr, dle kterého stěžovatel v důsledku dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nezvládá tři základní životní úkony (mobilita, osobní aktivity, péče o domácnost) a je závislý na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I. (lehká závislost). Stěžovatel dále zmínil, že správní orgány obou stupňů ani PK MPSV nevzaly v úvahu skutečnost, že při stejném zdravotním stavu a při použití stejných posudkových kritérií mu byl rozhodnutím úřadu práce ze dne 1. 2. 2012, č. j. MPSV-UP/245393/AIS-ZDP, přiznán příspěvek na mobilitu ve výši 400,- Kč od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2015, přestože měly toto rozhodnutí k dispozici.

[12] Stěžovatel rovněž namítal, že mu bylo odepřeno právo účastnit se projednání věci před soudem a uplatnit v řízení svá práva účastníka řízení. Poukázal na skutečnost, že přípisem ze dne 31. 5. 2013 výslovně žádal Krajský soud v Brně o sdělení data a času konání soudního jednání, přičemž vyjádřil vůli být osobně tohoto jednání účasten. K závěru Krajského soudu v Brně o nadbytečnosti nařízení ústního jednání uvedl, že žádost o sdělení termínu ústního jednání, kterého se hodlá zúčastnit, zaslal Krajskému soudu v Brně až poté, co byla tomuto soudu věc postoupena Krajským soudem v Ostravě, pobočka v Olomouci, a poté, co na Krajský soud v Brně zaslal a prokazatelně doručil již zmíněný znalecký posudek MUDr. Vítězslava Lorence. Podle stěžovatele tak nebyly splněny podmínky pro to, aby Krajský soud v Brně rozhodoval bez nařízení jednání, a nelze přisvědčit ani názoru krajského soudu, že by stěžovatel nesdělil nové skutečnosti. S ohledem na výše uvedené stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 25. 7. 2013, č. j. 22 A 36/2013 – 38, i rozhodnutí žalovaného zrušil a uložil žalovanému nahradit stěžovateli náklady řízení nebo aby uvedený rozsudek krajského soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

[13] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že krajský soud věc pečlivě posoudil a vypořádal se se všemi argumenty ze strany stěžovatele. Žalovaný se pozastavil se nad tím, zda krajský soud měl či neměl k dispozici znalecký posudek MUDr. Lorence, případně z jakých důvodů k němu nepřihlížel. K poukazu stěžovatele na skutečnost, že mu úřad práce v únoru 2012 přiznal příspěvek na mobilitu žalovaný uvedl, že tento příspěvek byl stěžovateli přiznán podle § 38 odst. 8 zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, tj. podle přechodných ustanovení tohoto zákona, kdy u osob, kterým byly rozhodnutím obecního úřadu obce s rozšířenou působností přiznány mimořádné výhody II. nebo III. stupně podle předpisů

pokračování

účinných do dne nabytí účinnosti tohoto zákona (tj. do dne 31. 12. 2011), se po dobu platnosti průkazu osvědčujícího stupeň těchto mimořádných výhod, nejdéle však do 31. 12. 2015, považuje podmínka neschopnosti zvládat základní životní potřeby v oblasti mobility a orientace pro přiznání příspěvku na mobilitu za splněnou, a to bez specifikace konkrétní nezvládnuté oblasti. V případě příspěvku na mobilitu tak neprobíhalo standardní posouzení schopnosti stěžovatele zvládat základní životní potřeby v oblasti mobility nebo orientace, pouze se tato podmínka považuje za splněnou pro účely příspěvku na mobilitu. Nelze tudíž dovodit, že by toto „považování podmínky za splněnou“ pro příspěvek na mobilitu mělo být považováno za nezvládání základních životních potřeb v oblasti mobility i orientace pro příspěvek na péči. Žalovaný navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost pro její nedůvodnost zamítl.

II.

Posouzení kasační stížnosti

[14] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, a stěžovatel je v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupen advokátem. Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[15] Stěžovatel kasační stížnost podal výslovně z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

[16] Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení by muselo spočívat v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní předpis, popř. je sice aplikován správný právní předpis, ale tento je nesprávně vyložen.

[17] Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. lze kasační stížnost podat pouze z důvodu tvrzené vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.

[18] Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat pouze z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

[19] Kasační stížnost je důvodná.

[20] Z provedené rekapitulace je zřejmé, že stěžovatel v kasační stížnosti především namítá vadu řízení u krajského soudu a nesprávné zjištění skutkového stavu – svého zdravotního stavu a schopnosti sebeobsluhy - v řízení před správními orgány. Nejvyšší správní soud se v první řadě zabýval tvrzenou vadou řízení před krajským soudem, tj. námitkou, v níž stěžovatel tvrdil, že mu bylo odepřeno právo účastnit se projednání věci před soudem a uplatnit v řízení svá práva účastníka řízení.

[21] Právo účastníka řízení na veřejné projednání věci v jeho přítomnosti, včetně možnosti vyjádřit se k věci, je v ústavněprávní rovině garantováno článkem 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, podle kterého, *každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům.*

[22] Podle čl. 96 odst. 2 Ústavy České republiky, *jednání před soudem je ústní a veřejné; výjimky stanoví zákon. Rozsudek se vyhláší vždy veřejně.*

[23] Podle § 51 odst. 1 s. ř. s. *soud může rozhodnout o věci samé bez jednání, jestliže to účastníci shodně navrhnou nebo s tím souhlasí. Má se za to, že souhlas je udělen také tehdy, nevyjádří-li účastník do dvou týdnů od doručení výzvy předsedy senátu svůj nesouhlas s takovým projednáním věci; o tom musí být ve výzvě poučen.* Podle odstavce 2 téhož ustanovení *stanoví-li tak tento zákon, rozhoduje soud bez jednání o věci samé i v dalších případech.*

[24] Ze spisu krajského soudu Nejvyšší správní soud zjistil, že Krajský soud v Brně přípisem ze dne 30. 5. 2013 stěžovatele mimo jiné vyzval, aby se vyjádřil, zda souhlasí s rozhodnutím o věci samé bez nařízení jednání a poučil jej, že nevyjádří-li do dvou týdnů od doručení této výzvy svůj nesouhlas s takovým projednáním věci, má se dle § 51 odst. 1 s. ř. s. za to, že souhlas je udělen. Ve spise se však nenachází doklad o doručení tohoto přípisu stěžovateli. Dne 3. 6. 2013 byl krajskému soudu doručen přípis, v němž stěžovatel krajský soud požádal o sdělení data a času konání soudního jednání, neboť by chtěl osobně být přítomen rozhodnutí o věci samé. V posuzované věci je dále třeba zohlednit, že u Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci se předtím, než byla věc postoupena Krajskému soudu v Brně, konalo dne 13. 3. 2013 jednání, při kterém stěžovatel výslovně požádal o pokračování v dokazování ohledně posouzení jeho zdravotního stavu. Toto jednání bylo odročeno na neurčito. Ačkoli to není výslovně uvedeno v protokolu z jednání ze dne 13. 3. 2013, je zřejmé, že další dokazování mělo být provedeno znaleckým posudkem, jinak by totiž neměly smysl úkony prováděné Krajským soudem v Ostravě, pobočka v Olomouci, ve věci osvobození stěžovatele od soudních poplatků, neboť předmětné řízení je osvobozeno od soudních poplatků ze zákona [srov. § 11 odst. 1 písm. b) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích]. O tom, že stěžovatel navrhl důkaz znaleckým posudkem, svědčí i úřední záznam ve spisu z 25. 3. 2013 a dále přípis stěžovatele ze dne 23. 4. 2013, v němž uvádí, že soudní znalec objednaný stěžovatelem vypracuje posudek ve lhůtě do jednoho měsíce a poté bude obratem zaslán soudu.

pokračování

[25] Z výše uvedeného je zřejmé, že stěžovatel v řízení před Krajským soudem v Ostravě, pobočka v Olomouci, a následně i přípisy adresovanými Krajskému soudu v Brně navrhl provedení dalších důkazů. Krajský soud v Brně však přesto další jednání nenařídil a rozhodl ve věci samé tak, že žalobu stěžovatele zamítl kasační stížností napadeným rozsudkem ze dne 25. 7. 2013. Jak již uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 27. 7. 2006, č. j. 2 Azs 216/2005 - 50, publ. pod č. 975/2006 Sb. NSS, *„Pravidlem při soudním rozhodování je vždy nařízení ústního jednání, aby byla zachována zásada ústnosti a veřejnosti soudního jednání (srov. též čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, čl. 96 odst. 2 Ústavy České republiky). Výjimkou z této zásady je možnost soudu projednat věc bez nařízení jednání, tato výjimka však musí být vykládána zejména s ohledem na zájmy účastníka řízení, neboť je to tento účastník řízení, o jehož právech se rozhoduje a tento účastník také s řízením disponuje.“* V tomto rozsudku Nejvyšší správní soud dále vyslovil, že *„[ú]častník řízení podle názoru Nejvyššího správního soudu má ústavně zaručené právo na to, aby jeho věc byla projednána veřejně a v jeho přítomnosti (čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Je pouze na jeho vůli, zda a jak toto své právo využije. Pokud účastník sám na využití tohoto svého práva netrvá, jedná se pouze o jeho rozhodnutí, a z něho potom případně vychází další postup soudu při projednání věci.“*

[26] V posuzované věci se stěžovatel výslovně domáhal dalšího jednání ve věci a provedení dalšího dokazování za situace, kdy nebyly splněny zákonem stanovené výjimky pro upuštění od soudního jednání a rozhodnutí věci bez jednání. Nebyly totiž dány podmínky pro rozhodnutí ve věci bez nařízení jednání stanovené v § 51 odst. 1 s. ř. s. (souhlas účastníků), přičemž přezkoumávaným rozsudkem krajský soud zamítl žalobu pro nedůvodnost, takže nepřicházela v úvahu aplikace § 51 odst. 2 s. ř. s., neboť soudní řád správní připouští v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu vydání rozsudku bez jednání kromě případů uvedených v § 51 odst. 1 s. ř. s., pouze ruší-li soud napadené rozhodnutí správního orgánu pro vady řízení uvedené v § 76 odst. 1, 2 s. ř. s., popřípadě vyslovuje-li jeho nicotnost. Nezbyvá tak než konstatovat, že krajský soud měl nařídit další jednání a pokud tak neučinil, porušil právo stěžovatele na spravedlivý proces tím, že mu nezákonně odepřel možnost veřejného projednání věci v jeho přítomnosti.

[27] Výše uvedený závěr je v souladu s konstantní judikaturou Nejvyššího správního soudu i Ústavního soudu. Nejvyšší správní soud v této souvislosti poukazuje na náleze ze dne 19. 6. 2008, sp. zn. IV. ÚS 3114/07, v němž Ústavní soud mimo jiné konstatoval, že *„k základním zásadám řádného a ústavního pořádku republiky, odpovídajícím výkonu spravedlnosti a zejména také ústavně zaručeným podmínkám práva na soudní ochranu (hlava pátá čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod), náleží - nikoli v poslední řadě - také veřejnost soudních jednání (čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) a právo účastníka soudního řízení se jej s příslušnými procesními právy zúčastnit (kupř. náleze sp. zn. III. ÚS 627/01). Respekt k ústavně zaručenému právu na soudní ochranu, resp. k právu na přístup k soudu předjímá, že (ex lege založené) výjimky z uvedeného pravidla přitom třeba vykládat adekvátním, případně restriktivním způsobem (srov. kupř. nálezy sp. zn. Pl. ÚS 7/02, IV. ÚS 331/02); totiž tak, že jednotlivá ustanovení jednoduchého práva jsou orgány veřejné moci povinny interpretovat a aplikovat v první řadě vždy z pohledu účelu a smyslu ochrany ústavně garantovaných základních práv a svobod (srov. kupř. nálezy sp. zn. III. ÚS 139/98, III. ÚS 257/98, I. ÚS 315/99, II. ÚS 369/01 a další). Z pohledu práva jednoduchého relevantního pro její ústavněprávní posouzení dopadají na předmětnou věc zejména ustanovení § 49 odst. 1, §*

51, § 76 a § 110 odst. 3 s. ř. s. Z nich (kromě dalšího) vyplývá, že k projednání věci samé nařídí předseda senátu jednání, k němuž předvolá účastníky. Uvedený imperativ adresovaný soudu platí potud, pokud nejsou splněny podmínky výluky z této povinnosti v nich taxativně obsažené.“

[28] V rozsudku ze dne 30. 12. 2008, č. j. 4 Azs 82/2008 - 56, pak Nejvyšší správní soud vyslovil, že „Ústavní soud opakovaně judikuje tak, že každý, kdo je účastníkem řízení před soudy, má právo se ve své věci takového řízení (jednání před soudy) osobně účastnit, zpravidla bez ohledu na to, zda by jeho přítomnost měla vliv na vynesení rozhodnutí. Jestliže soud přítomnost účastníkům řízení neumožní, lze v jeho postupu spatřovat porušení ústavního práva účastníka řízení, daného čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (srov. např. sp. zn. I. ÚS 310/97, sp. zn. II. ÚS 145/02, sp. zn. I. ÚS 560/03, sp. zn. I. ÚS 819/07).

[29] Účast na jednání vytváří předpoklady pro to, aby účastník řízení mohl realizovat svá práva plynoucí z čl. 38 odst. 2 Listiny, jakož i samozřejmě z čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, tj. především právo být přítomen projednání své vlastní věci a vyjádřit se jak ke všem důkazům, tak i k jakýmkoliv dalším procesně relevantním informacím (viz princip kontradiktornosti; srov. např. rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. 7. 2002 ve věci Meftah a další proti Francii: „Právo na kontradiktorní řízení ve smyslu čl. 6 odst. 1 tak, jak je interpretováno judikaturou Soudu, v principu implikuje právo procesních stran na to, aby byly seznámeny a mohly se vyjádřit ke každému dokumentu či připomínce předloženým soudci s cílem ovlivnit jeho rozhodnutí.“). Konečně je zapotřebí poukázat rovněž na čl. 96 odst. 2 Ústavy, podle něhož je jednání soudu ústní a veřejné s tím, že výjimky z tohoto pravidla může stanovit pouze zákon.“

[30] Argumentaci krajského soudu, který svůj procesní postup (rozhodnutí věci bez nařízení dalšího jednání) zdůvodnil tím, že v dalším ústním jednání by se již jednalo v podstatě o duplicitní výpověď stěžovatele, kdy by k předmětu řízení nebyly sděleny nové skutečnosti, jelikož stěžovatel již měl možnost se během ústního jednání před Krajským soudem v Ostravě, pobočka v Olomouci, v dostatečné míře vyjádřit ke všem rozhodným skutečnostem, nepovažuje Nejvyšší správní soud za správnou. Je tomu tak především s ohledem na již zmíněnou skutečnost, že se stěžovatel výslovně domáhal dalšího dokazování a jednání ve věci a nebyly splněny žádné ze zákonem stanovených výjimek pro upuštění od soudního jednání a rozhodnutí věci bez jednání. V této souvislosti je rovněž nutné vytknout Krajskému soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, že v protokolu z jednání konaného dne 13. 3. 2013 neuvedl důvod odročení jednání. Jakkoli je z kontextu jak argumentováno výše: návrhy stěžovatele, postup soudu ve věci osvobození stěžovatele od soudních poplatků, zřejmé, že jednání bylo odročeno za účelem obstarání znaleckého posudku ohledně posouzení zdravotního stavu stěžovatele, toto nebylo výslovně v protokolu uvedeno. Zde Nejvyšší správní soud odkazuje na to, že § 50 s. ř. s. umožňuje odročit jednání pouze z důležitých důvodů. Tyto důležité důvody vedoucí k nutnosti odročení řízení musí být účastníkům oznámeny a uvedeny v protokolu z jednání (srov. též § 119 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, a Ljubomír Drápal, Jaroslav Bureš: Občanský soudní řád. Komentář, I. díl, 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2009, str. 850). Právě absence důvodu odročení v protokolu z jednání patrně vedla následně k chybnému

pokračování

postupu Krajského soudu v Brně, který (neznaje důvod odročení) pokládal další jednání za nadbytečné.

[31] Nejvyšší správní soud dále podotýká, že soudní řád správní v případě, že se ve věci konalo jednání, jako v posuzovaném případě, a nebyly dány ani zákonné podmínky pro rozhodnutí ve věci bez jednání, upustit od ústního vyhlášení rozsudku, které je nutné realizovat při soudním jednání (§ 49 odst. 10 s. ř. s.). Výjimkou je pouze případ, kdy se k vyhlášení rozsudku dostaví pouze úřední osoby, přestože o termínu vyhlášení byli všichni účastníci (osoby zúčastněné na řízení) řádně vyrozuměni (§ 49 odst. 11 s. ř. s.). V případě postupu zvoleného Krajským soudem v Brně rovněž nebyl respektován § 49 odst. 8 s. ř. s., který vyžaduje, aby na závěr jednání bylo dáno účastníkům slovo ke konečným návrhům.

[32] Výše uvedené lze shrnout tak, že nejsou-li dány výjimky umožňující rozhodnutí o žalobě bez jednání, je krajský soud povinen jednání nařídít a vést tak, aby účastníci vyjádřili svá stanoviska a návrhy k projednávané věci, aby byly provedeny navržené důkazy, pokud soud neshledá důvody pro jejich neprovedení, o čemž by měl účastníky informovat; následně by mělo být dáno účastníkům na vědomí, že dokazování je ukončeno a měli by být vyzváni k přednesu závěrečných návrhů; jednání by mělo být pravidelně zakončeno vyhlášením rozsudku. Pokud soud jednání odročí z důležitých důvodů, s nimiž účastníky seznámí, je povinen při dalším jednání navázat na předchozí jednání ve věci a plynule v něm pokračovat. Od tohoto logického a zákonem předvídaného průběhu jednání se ovšem krajský soud nevysvětlitelně a pro účastníky zcela překvapivě odchytil, čímž zkrátil jejich práva.

[33] Za velmi závažné pochybení Krajského soudu v Brně považuje Nejvyšší správní soud i to, že ve spise není založen (ani v napadeném rozsudku zmíněn) znalecký posudek zaslaný stěžovatelem. Stěžovatel krajskému soudu prokazatelně zaslal znalecký posudek ze dne 9. 5. 2013, vypracovaný soudním znalcem MUDr. Vítězslavem Lorencem. Stěžovatel znalecký posudek i jeho zaslání krajskému soudu doložil v rámci řízení o kasační stížnosti podacím lístkem ze dne 18. 5. 2013 a výpisem ze sledování zásilek České pošty, dle kterého byla zásilka doručena Krajskému soudu v Brně dne 21. 5. 2013. Ve spise krajského soudu se z neznámého důvodu tento znalecký posudek nenachází. Krajský soud si nicméně i tak mohl být jeho existence vědom, neboť v soudním spise je založen přípis stěžovatele ze dne 23. 4. 2013, v němž před postoupením věci informoval Krajský soud v Ostravě, pobočka v Olomouci, že znalecký posudek bude vypracován MUDr. Vítězslavem Lorencem cca do měsíce a ihned po vyhotovení bude odeslán Krajskému soudu v Brně. Tento znalecký posudek přitom představuje řádně navržený důkaz, kterým je třeba provést dokazování při jednání (§ 77 odst. 1 s. ř. s.).

[34] Jak Nejvyšší správní soud uvedl např. ve svém rozsudku ze dne 28. 4. 2005, č. j. 5 Afs 147/2004 - 89, č. 618/2005 Sb. NSS, *„Z hlavy páté Listiny základních práv a svobod vyplývá obecný požadavek, podle něhož jsou soudy povinny svá rozhodnutí řádně zdůvodnit. Absence řádného odůvodnění napadeného rozhodnutí tak vede k nepřezkoumatelnosti; takové rozhodnutí nedává dostatečné záruky pro to, že nebylo vydáno v důsledku libovůle a způsobem porušujícím ústavně zaručené právo na spravedlivý proces (II ÚS 686/02). Soud má bezesporu právo posoudit a rozhodnout, které z navržených důkazů provede a které nikoli, toto právo je*

však nezabývá povinností odůvodnit, co jej vedlo k takovému závěru a z jakého důvodu považuje provedení důkazu za nadbytečné. Této povinnosti však v projednávané věci krajský soud nedostál, konstatoval-li v protokole o jednání pouze že dokazování nebude prováděno, neboť není nezbytné pro rozhodnutí soudu a tento svůj postup nikterak neospravedlnil ani v odůvodnění napadeného rozsudku.“ Z uvedeného je zřejmé, že stěžovatelem objednaný a soudem zaslaný znalecký posudek představuje opomenutý důkaz, tj. důkaz účastníkem řádně navržený, který však soud neprovedl, a ani neodůvodnil, proč tento důkaz neprovedl. Z povahy věci ovšem vyplývá, že znalecký posudek, jehož předmětem je posouzení zdravotního stavu stěžovatele za účelem zjištění stupně jeho závislosti na pomoci jiné osoby ve smyslu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, je v předmětné věci naprosto relevantní. Opomenutí tohoto důkazu krajským soudem tedy znamená porušení stěžovatelova ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces.

III.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[35] Nejvyšší správní soud uzavírá, že krajský soud porušil právo stěžovatele zaručené v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, tj. právo na to, aby jeho věc byla projednána veřejně a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Tím, že rozhodl ve věci samé bez dalšího jednání (poté, co bylo předchozí jednání odročeno za účelem dalšího dokazování), zatížil krajský soud řízení vadou, jež v daném případě mohla mít za následek jeho nezákonné rozhodnutí o věci samé (§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.). Další vadou řízení je opomenutí stěžovatelem navrženého důkazu znaleckým posudkem MUDr. Vítězslava Lorenze ze dne 9. 5. 2013. Stěžovatel tedy plně uspěl s námitkou, v níž se dovolával tohoto důvodu kasační stížnosti.

[36] V dalším řízení krajský soud především nařídí další jednání ve věci a provede navržený důkaz posudkem soudního znalce, případně další důkazy navržené účastníky řízení. Na základě řádného vyhodnocení takto provedených důkazů poté o žalobě znovu rozhodne.

[37] Dalšími námitkami uplatněnými v kasační stížnosti, týkajícími se tvrzené nezákonnosti napadeného rozhodnutí žalovaného, se již Nejvyšší správní soud nezabýval, neboť dospěl-li k závěru, že řízení před krajským soudem bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé (§ 109 odst. 4 s. ř. s.), nebylo možné usuzovat na důvodnost či nedůvodnost námitek ve vztahu k napadenému správnímu rozhodnutí.

[38] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů kasační stížností napadený rozsudek Krajského soudu v Brně podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V něm krajský soud rozhodne vázán shora vysloveným právním názorem (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[39] V novém rozhodnutí krajský soud rozhodne rovněž o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

pokračování

V Brně dne 8. listopadu 2013

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu